

Memorandwm Esboniadol i Reoliadau Ardrethu Annomestig (Personau y Mae'n Ofynnol Iddynt Ddarparu Gwybodaeth, a Chyflwyno Hysbysiadau) (Cymru) 2022

Lluniwyd y Memorandwm Esboniadol hwn gan yr Is-adran Diwygio Cyllid Llywodraeth Leol ac fe'i gosodir gerbron Senedd Cymru ar y cyd â'r is-ddeddfwriaeth uchod ac yn unol â Rheol Sefydlog 27.1.

Datganiad y Gweinidog

Yn fy marn i, mae'r Memorandwm Esboniadol hwn yn rhoi darlun teg a rhesymol o effaith ddisgwyliedig Rheoliadau Ardrethu Annomestig (Personau y Mae'n Ofynnol Iddynt Ddarparu Gwybodaeth, a Chyflwyno Hysbysiadau) (Cymru) 2022. Rwyf wedi fy modloni bod y manteision yn cyfiawnhau'r costau tebygol.

Rebecca Evans AS
Y Gweinidog Cyllid a Llywodraeth Leol
15 Tachwedd 2022

RHAN 1: MEMORANDWM ESBONIADOL

1 Disgrifiad

- 1.1 Mae Rheoliadau Ardrethu Annomestig (Personau y Mae'n Ofynnol Iddynt Ddarparu Gwybodaeth, a Chyflwyno Hysbysiadau) (Cymru) 2022 ("y Rheoliadau") yn diffinio trydydd partïon y caiff awdurdod lleol ofyn am wybodaeth ganddynt, i'w helpu i gyflawni ei swyddogaethau bilio ardrethi annomestig, ac yn darparu ar gyfer cyflwyno hysbysiadau perthnasol.

2 Materion o ddiddordeb arbennig i'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

- 2.1 Dim.

3 Y cefndir deddfwriaethol

- 3.1 Mae paragraff 5(1B) o Atodlen 9 i Ddeddf Cyllid Llywodraeth Leol 1988 ("Deddf 1988") yn darparu y caiff cyngor sir neu gyngor bwrdeistref sirol yng Nghymru ("awdurdod bilio") gyflwyno hysbysiad i bersonau penodol yn ei gwneud yn ofynnol iddynt ddarparu gwybodaeth mewn perthynas â hereditament yn ardal yr awdurdod bilio hwnnw. Mae'r personau hynny'n cynnwys person sy'n cynnal busnes mewn perthynas â'r hereditament hwnnw, o ddisgrifiad a bennir mewn rheoliadau a wneir gan Weinidogion Cymru o dan baragraff 5(1D)(c) o Atodlen 9 i Ddeddf 1988.
- 3.2 Mae paragraff 5F o Atodlen 9 i Ddeddf 1988 yn rhoi pŵer i Weinidogion Cymru wneud darpariaeth mewn rheoliadau mewn perthynas â hysbysiadau a gyflwynir o dan baragraffau 5 a 5A o Atodlen 9. Mae darpariaeth o'r fath yn cynnwys galluogi i hysbysiad gael ei gyflwyno i berson naill ai wrth ei enw neu unrhyw ddisgrifiad a ragnodir.
- 3.3 Gwneir y Rheoliadau o dan y pwerau hyn ac maent yn ddarostyngedig i'r weithdrefn penderfyniad cadarnhaol ddrafft.

4 Diben y ddeddfwriaeth a'r effaith y bwriedir iddi ei chael

- 4.1 Ar 16 Hydref 2018, yn dilyn [ymgyngoriad](#), [cyhoeddodd](#) Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid becyn o fesurau a fyddai'n cael eu cymryd i fynd i'r afael â thwyll ac osgoi talu ardrethi annomestig. Ers hynny mae nifer o'r mesurau a gyhoeddwyd wedi cael eu rhoi ar waith. Mae'r Rheoliadau yn rhoi effaith ymarferol i un o'r mesurau hyn, drwy ddiffinio'r trydydd partïon y caiff awdurdodau bilio ofyn am wybodaeth ganddynt, i'w helpu i gyflawni eu swyddogaethau bilio ardrethi annomestig.
- 4.2 Dechreuodd y gwaith o roi'r mesur hwn ar waith gyda Deddf Llywodraeth Leol ac Etholiadau (Cymru) 2021 ("Deddf 2021"). Roedd Deddf 2021 yn pennu amserlenni a chosbau perthnasol yn ymwneud â darparu gwybodaeth ac yn cyflwyno pŵer y gwneir y Rheoliadau oddi tano, gan alluogi i'r trydydd partïon perthnasol gael eu diffinio.

- 4.3 Bwriad y ddeddfwriaeth yw galluogi awdurdodau bilio i gyflwyno hysbysiad i drydydd parti, gan ei gwneud yn ofynnol iddo ddarparu gwybodaeth sy'n berthnasol i hereditament. Byddai hyn yn gwella gallu'r awdurdod bilio i gyfrifo atebolrwydd yn gywir ac yn lleihau'r risg o'r angen i ad-dalu trethdalwyr. Byddai newidiadau hefyd yn sicrhau, pan fyddai gwybodaeth yn cael ei chadw yn ôl at ddibenion osgoi, y byddai gan awdurdodau bilio bwerau i gasglu gwybodaeth berthnasol gan bersonau a fyddai'n cadw'r wybodaeth honno.
- 4.4 Gall trydydd partiön fod yn darparu gwasanaeth mewn perthynas â hereditament ac, yn ei dro, yn cadw gwybodaeth a fyddai'n helpu'r broses bilio. Er enghraifft, efallai y bydd yr wybodaeth a gedwir gan drydydd parti sy'n darparu gwasanaeth mewn perthynas â hereditament yn gallu helpu awdurdodau bilio i nodi a yw'r hereditament yn cael ei feddiannu, gan bwy, a sut y mae'n cael ei ddefnyddio. Ar hyn o bryd, gall awdurdodau bilio ofyn am wybodaeth, ond nid yw trydydd partiön o dan unrhyw rwymedigaeth i ymateb i'r cais.
- 4.5 Mae'r Rheoliadau yn diffinio trydydd partiön sy'n cynnal busnes mewn perthynas â hereditament y mae awdurdodau bilio yn gallu gofyn am wybodaeth ganddynt. Mae'r rhain yn berson sy'n darparu gwasanaethau sy'n ymwneud ag ardrethi annomestig (ee asiant ardrethu), yn ogystal â chwmnïau cyfleustodau sy'n darparu gwasanaethau dŵr, carthffosiaeth, nwy, trydan a chyfathrebu.
- 4.6 Drwy greu gofyniad cyfreithiol, bydd gan bobl nad ydynt yn cydweithredu ag awdurdodau bilio lai o gymhellant i barhau â'r ymddygiad hwn, gyda risg o fod yn destun cosb naill ai am beidio â chydymffurfio neu am ddarparu gwybodaeth ffug. Bydd hefyd yn gwneud rhannu gwybodaeth yn haws ar y sail bod gofyniad cyfreithiol ynghlwm wrtho.
- 4.7 Er mwyn rhoi eglurder ynghylch sut y byddai trydydd partiön yn bodloni rhwymedigaeth, rhaid i awdurdodau bilio gyflwyno hysbysiad i'r trydydd parti perthnasol. Nodir ystod o ddulliau yn y Rheoliadau o ran sut y caiff awdurdod bilio beri bod hysbysiad yn cael ei gyflwyno i berchennog, meddiannydd neu drydydd parti mewn perthynas â'r hereditament.
- 4.8 Daw'r Rheoliadau i rym ar 1 Ebrill 2023 a byddant yn cael effaith o'r diwrnod hwnnw ymlaen.

5 Ymgynghori

- 5.1 Cynhaliwyd [ymgynghoriad](#) polisi rhwng 4 Ebrill a 7 Mehefin 2018. Roedd yr ymgynghoriad yn gofyn am safbwyntiau ynghylch cynigion Llywodraeth Cymru i fynd i'r afael â materion yn ymwneud â thwyll ac osgoi o fewn y system ardrethi annomestig yng Nghymru. Roedd yr ymgynghoriad yn canolbwyntio ar becyn eang o fesurau. Cyhoeddwyd [crynodeb o'r ymatebion](#) ar 16 Hydref 2018 ochr yn ochr â [chyhoeddiad](#) yn nodi'r pecyn o fesurau i'w cymryd, ac un ohonynt oedd cyflwyno pŵer cyfreithiol newydd i awdurdodau

bilio ofyn am wybodaeth gan drydydd partiön i helpu i gyflawni'r swyddogaethau bilio a chasglu.

- 5.2 Roedd yr ymgynghoriad yn gofyn am safbwyntiau ynghylch trydydd partiön yn gorfod darparu gwybodaeth yn dilyn cais gan awdurdod bilio, y cyfnod y dylai trydydd partiön ddarparu gwybodaeth y gofynnwyd amdani ynddo, a threfn gosb ar Lefel 1 ar y raddfa safonol pan fo trydydd parti wedi cadw gwybodaeth yn ôl neu wedi darparu gwybodaeth ffug yn fwriadol.
- 5.3 Roedd ymatebion i'r ymgynghoriad o blaid cyflwyno rhwymedigaeth, yn rhoi safbwyntiau cymysg ynghylch yr amserlen a awgrymwyd o 21 diwrnod, ac yn cefnogi'r gosb arfaethedig yn fras, gyda nifer o alwadau am lefel uwch o gosb. O ganlyniad, gwnaed rhai newidiadau i'r trefniadau a gyflwynwyd gan Ddeddf 2021. Cynyddwyd yr amserlen ar gyfer ymateb i gais am wybodaeth i 56 diwrnod a diwygiwyd y drefn gosb gysylltiedig i gael haenau dros amser, heb fod yn fwy na'r uchaf o'r gwerth ardrethol dyddiol neu £500.
- 5.4 Cafwyd 42 o ymatebion i'r ymgynghoriad. Roedd yr ymatebwyr yn cynnwys asiantiaid eiddo, cyrff cynrychioliadol ehangach, cynrychiolwyr o sectorau penodol, awdurdodau bilio, trethdalwyr, a dinasyddion.
- 5.5 Roedd drafft o'r Rheoliadau yn destun [ymgynghoriad technegol](#) rhwng 24 Mehefin a 16 Medi 2022. Cafwyd wyth o ymatebion i'r ymgynghoriad. Roedd yr ymatebwyr yn cynnwys asiantiaid eiddo, cyrff cynrychioliadol, awdurdodau bilio, ac unigolion. Ni ystyriwyd bod angen gwneud unrhyw newidiadau i fanylion y Rheoliadau drafft yn dilyn yr ymgynghoriad technegol. Ymgynghorwyd ar y Rheoliadau drafft ar gyfer eu gwneud yn 2023. Yn dilyn ymgynghori, mae bellach wedi bod yn bosibl gwneud y Rheoliadau yn 2022 ac mae'r enw wedi'i ddiwygio yn unol â hynny. [Cyhoeddwyd](#) crynodeb o'r ymatebion.

RHAN 2: ASESIAID EFFAITH RHEOLEIDDIOL

6 Opsiynau

6.1 Mae'r Aseiad Effaith Rheoleiddiol hwn yn cyflwyno dau opsiwn mewn perthynas â phersonau y mae'n ofynnol iddynt ddarparu gwybodaeth, a chyflwyno hysbysiadau cysylltiedig. Mae'r holl gostau a manteision a fesurir yn yr Aseiad Effaith Rheoleiddiol hwn yn seiliedig ar wybodaeth a oedd ar gael i Lywodraeth Cymru cyn y dyddiad cyhoeddi.

6.2 Mae'r opsiynau a ystyriwyd fel a ganlyn:

Opsiwn 1 – Gwneud dim. Cadw'r arfer bresennol, gyda gallu'r awdurdodau bilio i ofyn am wybodaeth gan drydydd partïon yn parhau i fod wedi'i gyfyngu.

Opsiwn 2 – Gwneud y Rheoliadau. Deddfu i ddiffinio'r personau y caiff awdurdodau bilio ofyn am wybodaeth ganddynt ac i nodi'r ffordd y caniateir gofyn am wybodaeth.

7 Costau a manteision

Opsiwn 1 – Gwneud dim

7.1 Ni fyddai Opsiwn 1 yn gofyn am unrhyw newid deddfwriaethol. Byddai awdurdodau bilio yn cyflawni eu swyddogaethau bilio yn unol â'r gweithdrefnau presennol ac ni fyddent yn gallu manteisio ar wybodaeth berthnasol gan bersonau penodol.

Costau

7.2 Ni fyddai unrhyw gostau uniongyrchol yn gysylltiedig â'r opsiwn hwn. Byddai ymddygiad osgoi sy'n ymwneud â chadw gwybodaeth yn ôl yn parhau i ddiwydd, gan gynrychioli colled refeniw ardrethi annomestig sy'n ffynhonnell arian ar gyfer gwasanaethau llywodraeth leol. Nid yw'n bosibl amcangyfrif yn gywir faint o arian sy'n cael ei golli oherwydd yr ymddygiad hwn sy'n bodoli. Defnyddiwyd darnau o ddata awdurdodau bilio yn 2017 i amcangyfrif bod dulliau osgoi gwahanol yn cyfateb i golli hyd at £20 miliwn o refeniw bob blwyddyn.

7.3 Ni ystyriwyd bod cadw gwybodaeth yn ôl yn cyfrannu'n sylweddol at yr amcangyfrif llawn o'r refeniw a gollir, ond mae'r dull hwn o osgoi yn gweithredu fel ffactor cyfranogol sy'n arwain at filio anghywir. Mae costau gweinyddol ychwanegol ynghlwm ag ail-filio, pe bai gwybodaeth a oedd yn cael ei chadw yn ôl yn flaenrol yn cael ei chywiro.

Manteision

7.4 Byddai'r gweithdrefnau presennol yn cael eu cadw, gan osgoi unrhyw ansicrwydd neu feichiau gweinyddol newydd sy'n gysylltiedig â'r Rheoliadau.

Anfanteision

- 7.5 Ni fyddai gwneud dim yn mynd i'r afael ag amcanion polisi Llywodraeth Cymru a'r penderfyniad a gyhoeddwyd yn dilyn ymgynghori. Byddai'n methu â sicrhau bod gan awdurdodau bilio ddigon o fynediad at wybodaeth wrth gyflawni eu holl swyddogaethau bilio.

Opsiwn 2 – Gwneud y Rheoliadau

- 7.6 Opsiwn 2 fyddai gwneud y Rheoliadau i ddiffinio trydydd partïon y caiff awdurdodau bilio ofyn am wybodaeth ganddynt er mwyn cyflawni eu swyddogaethau bilio ardrethi annomestig. Byddai'n galluogi bilio mwy cywir ac yn sicrhau y gellid cael gwybodaeth gywir pan gaiff ei chadw yn ôl fel arall. Byddai'r newidiadau yn dod i rym ar 1 Ebrill 2023, yn unol â'r rhestr ardrethi nesaf, ac yn gymwys wrth symud ymlaen.

Costau

- 7.7 Ni nodwyd unrhyw gostau uniongyrchol. Gall fod cost uwch ar gyfer awdurdodau bilio wrth weinyddu hysbysiadau i bersonau y mae'n ofynnol iddynt ddarparu gwybodaeth, yn ogystal â chostau gweinyddol uwch i'r personau y cyflwynir hysbysiad iddynt. Nid oes unrhyw amcangyfrifon cywir o'r costau hyn ar gael, er bod disgwyl iddynt fod yn fach iawn gan y bydd ceisiadau a wneir i drydydd partïon yn gyfyngedig ac yn cael eu targedu.
- 7.8 Gall darparu gwybodaeth arwain at newid atebolrwydd trethdalwyr ardrethi annomestig, gan gynyddu eu costau. Gallai hefyd esgor ar lai o atebolrwydd.

Manteision

- 7.9 Bydd y Rheoliadau yn galluogi awdurdodau bilio i dargedu'n well sefyllfaoedd pan fo diffyg gwybodaeth yn creu anawsterau wrth gyflawni eu swyddogaethau bilio. Yr effaith gyffredinol ar y sylfaen dreth fyddai biliau sy'n adlewyrchu'n fwy cywir union amgylchiadau trethdalwyr. Byddai mwy o degwch drwy'r system ardrethi annomestig, a llai o senarios pan oedd cadw gwybodaeth yn ôl yn galluogi i atebolrwydd rhy isel gael ei godi.
- 7.10 Bydd y Rheoliadau yn gwneud rhannu gwybodaeth yn haws ac yn gliriach ar y sail bod gofyniad cyfreithiol ynghlwm wrtho.
- 7.11 Drwy alluogi'n well i wybodaeth gywir gael ei chadw gan awdurdodau bilio, byddai hyn yn lleihau'r angen i ail-filio, a fyddai'n lleihau costau gweinyddol yr awdurdod bilio yn ogystal â rhoi sicrwydd ychwanegol i drethdalwyr.
- 7.12 Byddai gwneud y Rheoliadau yn mynd i'r afael ag amcanion polisi Llywodraeth Cymru a'r penderfyniad a gyhoeddwyd yn dilyn ymgynghori.

Anfanteision

7.13 Gallai fod mwy o gostau gweinyddol ar gyfer awdurdodau bilio a phersonau y mae'n ofynnol iddynt ddarparu gwybodaeth yn sgil rhannu gwybodaeth o dan y Rheoliadau. Rhagwelir y byddai hyn yn cael ei wrthbwysu ar gyfer awdurdodau bilio gan fanteision dileu'r angen i ail-filio. Ni chredir ychwaith y bydd hyn yn rhoi baich gormodol ar y trydydd partïon dan sylw, gan fod gofynion tebyg yn bodoli mewn meysydd cyfreithiol eraill a bydd ceisiadau am wybodaeth yn gyfyngedig ac yn cael eu targedu.

Crynodeb o'r opsiynau

7.14 Ni fyddai gwneud dim yn arwain at unrhyw newidiadau i'r arfer bresennol pan fo pwerau awdurdodau bilio i ofyn am wybodaeth gan bersonau penodol a allai helpu gyda swyddogaethau bilio wedi'u cyfyngu gan ddiffyg gofyniad cyfreithiol i drydydd partïon diffiniedig gydymffurfio â cheisiadau o'r fath. Ni fyddai hyn yn cyflawni penderfyniad Llywodraeth Cymru i sicrhau bod awdurdodau bilio yn cael mynediad at wybodaeth berthnasol wrth gyflawni eu swyddogaethau. Felly, nid Opsiwn 1 yw'r opsiwn a ffefrir.

7.15 Byddai'r dull a ddisgrifir gan Opsiwn 2 yn galluogi darparu gwybodaeth yn well ac fe'i cyhoeddwyd gan Lywodraeth Cymru fel rhan o becyn o fesurau ar 16 Hydref 2018. Cyhoeddwyd y Rheoliadau ar ffurf drafft ar gyfer [ymgyngoriad technegol](#) ar 24 Mehefin 2022.

7.16 Opsiwn 2, felly, yw'r opsiwn a ffefrir.

8 Dyletswyddau

- 8.1 **Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.** Byddai sicrhau bod awdurdodau bilio yn gallu gofyn am wybodaeth gan bersonau a allai fod â gwybodaeth am hereditament yn galluogi bilio mwy cywir. Bydd y sicrwydd uwch ynghylch bilio yn hybu sefydlogrwydd ac eglurder yn y sylfaen drethu ardrethi annomestig, ac o ganlyniad cyllid llywodraeth leol, ac yn cyfrannu at y nod llesiant o sicrhau Cymru lewyrchus.
- 8.2 **Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn.** Ni nodwyd unrhyw effaith benodol ar hawliau plant.
- 8.3 **Y Gymraeg.** Nid oes unrhyw effaith uniongyrchol ar y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg nac o ran trin yr iaith yn gyfartal wedi'i nodi mewn perthynas â'r ddeddfwriaeth hon.
- 8.4 **Cydraddoldeb.** Ni nodwyd effeithiau penodol, boed yn gadarnhaol neu'n negyddol, ar bersonau sy'n rhannu nodwedd warchoddedig (fel y'i pennir gan Ddeddf Cydraddoldeb 2010). Rwyf wedi ystyried y ddyletswydd economaidd-gymdeithasol wrth ddatblygu'r Rheoliadau hyn: ni nodwyd unrhyw fodd uniongyrchol o fynd i'r afael ag anghydraddoldebau. Fodd bynnag, bydd y sefydlogrwydd cynyddol ar gyfer cyllid llywodraeth leol yn cyfrannu tuag at effeithiolrwydd awdurdodau lleol sy'n cyflawni eu dyletswydd economaidd-gymdeithasol wrth ddefnyddio eu hadnoddau i fynd i'r afael ag anghydraddoldebau.
- 8.5 **Y sector gwirfoddol.** Ni nodwyd unrhyw effaith benodol ar y sector gwirfoddol.

9 Asesiad cystadleuaeth

- 9.1 Mae prawf hidlo cystadleuaeth wedi'i gynnal ar y Rheoliadau ac ystyrir bod y risg o effaith andwyol sylweddol ar gystadleuaeth yn isel.

10 Adolygu ar ôl gweithredu

- 10.1 Bydd Llywodraeth Cymru yn monitro effaith y newid ar y sylfaen drethu ardrethi annomestig, yn ogystal ag effeithiau penodol ar drethdalwyr, sectorau, awdurdodau bilio a rhanddeiliaid eraill. Bydd Llywodraeth Cymru yn gwneud y gwaith hwn drwy ei fforymau a'i gweithgorau cynrychioladol rheolaidd.